

प्रवेश सं० — ३३१

विषयः — वेदः

क्रम सं० — ११७

नाम — आपस्तम्ब ध्वनितार्थकारिकासु वाजपेय विधिः

ग्रन्थकार त्रिकाण्डशम्भुमिश्र सोमयाजिः

पत्र सं० — १-२६, २८-३१

श्लोक सं० —

अक्षर सं० (पंक्तौ) — २७ पंक्ति सं० (पृष्ठे) — ८

आकारः — ७-६ x ३-२

लिपिः — दे. ना. १७८४ आचारः — काग.

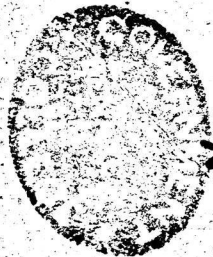
वि० विवरणम् — अष्ट

002779

पी० एस० यू० पा० — ७७ एस० सी० डी० — १६५१ — ४० ०००

कु. य. अ. प्र. (१३९)

१३२

सं-३०

आपस्तम्बसूत्रव्यवितार्थकारिका ३९

वसिष्ठसूत्र ३९

६००

औरंगजेब का पुस्तक ३९

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रिकुंडमंडलं कृतं राजा ॥ यस्य कारिका ॥ जीयास्तर्क
 तरा लोके स्थापितं वा नुसारिणी ॥ १ ॥ वाजपेयवेत्तिं वक्ष्ये सर्वविद्वत्सु
 ज्ञया ॥ आपस्तंबो नुसारिणी ॥ २ ॥ वाजपेयवेत्तिं वक्ष्ये सर्वविद्वत्सु
 पेयं अथान्यासे विपर्ययः ॥ वाजपेय इति प्रोक्तो नित्यो सो जीवतांश्च
 सः ॥ ३ ॥ नित्याधिकरण एकायं अक्रियायां हि दुःखदः ॥ अतो यदि
 त्ववस्थोक्तो तजीवदधिकारतः ॥ ४ ॥ कथ्यते वापि यजेते शास्त्रेण
 त्रियोपिया ॥ प्रजापतिस्तु तका मोक्षकामो भक्तमिवाय ॥ ५ ॥
 स्वा राज्यकामो ज्येष्ठाधीयजेतो ते तदुद्दिमान् ॥ अग्नयदा सना ना

नां कामयत यजेत सः ॥ ६ ॥ यद्वार्थं कदिकाप्येतत्फलानीति केचन
 पुरस्तुतो तदर्थं प्रत्यक्षं कारीति तां समाः ॥ ७ ॥ जनाधिपत्यं
 मोवाय जेत्याभ्युत्थानं स्वर्गकामो धिकारीति जातमागच्छत्स्वतः ॥
 दक्षिणं नंदतश्चायं मातृकुरुदिति विधा ॥ तत्र नेहा ॥ पवक्ष्यते स्वकालेने
 हस्वतः ॥ वयसो वयसो दाते मो सत्तदशकस्य वा ॥ कुरुदित्युच्यते
 नैषु पक्षेष्वाप्तो विधीयते ॥ ८ ॥ सर्वे संप्रददास्तो मो यद्विवागस्तान्
 तः ॥ वला शैवविधातयोस्तो महिचिह्नदादयः ॥ ९ ॥ वाजपेयं तया
 ह्येह ज्ञानेन कुरुतेति वा ॥ सकल्प्य च न्यदेत वा तनु रूपं च दक्षि

एण १२ तं फलविशेषं च यदर्थं कुरुते कुरुते। एतदेव च सोऽत्राप्यस्ति नास्ति
 त्वमथ वा। १३। तस्य सोऽत्रिवर्त्तल्यः सोऽत्रियद्विविद्यते। सात्तिरात्रे
 सोऽत्रिके कल्पः कालोऽत्रिरूपतः। १४। सात्तिको नित्तिको वा वसते वा
 सरदृते। आषाढौ पौर्णिमास्यां वा श्रीभक्तौ चैव वाच्यते। १५। दाहास
 सदृशे स्तस्य त्रिस्तोयद्वयं योदशा। दाहाहासात्तिचित्त्यत्वे रशये
 दावर्तुईरा। १६। षडेवापदः पश्चात्सुत्या चर्या अनंतरं। सात्तिके वा
 भक्तौ ज उपासनाय भिन्नं। १७। जमावास्या तत्रास्यमासरी
 शांतुमेतमः विद्युदादिपपद्येत प्राकृतं क्रयणं तु रा। १८। श्रुंठया

दिलोधा कर्णौ कृत्वा चिक्रयणं दितु। न यो वा अतइत्येको मुक्ते चिक्रयणं त
 तः। १९। गोश्रुते ते कहीनेत क्रीण नोति पुनर्वदेत्। उपसर्गः पुरातु ल्येतय
 कोपसदोद्द्योः। २०। मध्ये स्यात्तास्यपवेद तत्र रूपं विधिं जुवे। दाक्षितस्या
 धिनित्यै वरुणाकुतिरपाशिकी। २१। सृषपः सत्तदशा रतिवैल्यः स्या
 दिरपुववा। यद्वा प्राकृतं तदशोवा बोधायनमता द्वेत्। २२। च स्वाले
 नतिरिक्तस्तु स्याद्गोधूमचवालतः। चतुर्वर्षं च कालं तु स्यादहोरात्र
 दिधर्मीतः। २३। स्वरेस्तक्ष्ण एतत्तानोत्रयो विरतिमात्रं तेत्। २४।
 प्राकृतं चेदिमानं स्याद्विपदः प्रकृञ्चोक्तं तु। २५। इमाश्चरादिकं तु ल्ये

छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा।
 त्रेदमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा।
 इत्येतिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा। छदिमिश्रादनातुसा।
 चनिश्चुलतीयेनयजुषात्रनिविष्टाति। २१। ततः परममानं स्याद
 कोपपरवाद्रवेत्। पाठो वैष्णवमित्येव। मंत्रस्तु परवेष्टिह। २२। सो
 लम्बेग्रधिष्ठवणफलकेकुरुतेइह। स्वरेकुरुते परमाणुसमनसोद
 क्षिणसातु। २३। अथ कुर्यात्प्रतिस्फुता तैरेयोपरपातुभिः। चतुर
 श्रमस्वरे स्वरेतुल्य प्रमाणका। २४। चालालदिद्यानित्याद्यासमान

राम।

॥७॥

तसममयेत्। सयसमानकाले तु स्यान्तिरिधुभाचयेत्। २५। दशासंपदि
 वीयापुत्रिभिरिष्टविमदतकै। एकैकारलिमात्रे तु स्याद्येकैकयासा
 सा। २६। वेद्येसमदशभिः कृत्स्ननादादयेस्तुधीः। अगस्त्योरशनाका
 ले वस्तुवेत्तनमिष्टा। २७। पदिव्या नमकुत्वा तु समिमदेद्येत्यदः। दि
 वः सतुरसीत्यादि गोपायत्यतमाचरेत्। २८। उहस्तत्रविभिद्येतप
 श्रहृद्यैकरोति। २९। शानाभायपशुं स्वकृत्स्नं वस्तुं हति। ३०।
 महारात्रे प्रबुध्याथ स्वासीसमदश। त्रिजः। सर्वहिंसाभयमा
 लाधारयेद्युर्नोहरी। ३१। पाक्यातदनुयासुकंधारणं सान
 नादिदुःखं स्मिया प्रयोगेपि होतुः सुनिश्चितं। ३२। शतांशुचैत्र

किं जलं कोहोतुं स्वच्छं वा शीघ्रं वा । पृथ्वा अपि हेतुः सन्नित्येव केचिदाशयः ।
॥ ३८ ॥ सर्वथा च संसाध्युत्तरेत्यानां न सा भवेत् । तेषामपि हि तेषामपि
निसिद्धांतदर्शनात् । ३९ ॥ बोधायनो हेम पात्रां मनस्यपि नित्यं ।
अध्युद्देव सवितः इत्यादि प्रपद्यते । ४० ॥ स्मृता च न्ययोऽथानित्यं
काव इत्येवमत्रतः । मंत्रेऽप्युद्देव इति पात्रे मन्त्रेयतः । ४१ ॥ सौम्य
निम्नाद्यपात्रादि प्रयोगः प्रतिपद्यते । न्यस्य कोऽग्निः पात्रमन्या न्य
षितदेति के । पात्राणि चतुस्त्राणि स्वादि राणि पृथु रोदि वि । ४२ ॥ पा
त्रा पृथानि संस्तुत्य कोऽप्युद्देवमत्रतः । कृत्योत्तुम् । ईदि श्यानि सादे

साम्प्र. १

11511

येदं शस्य स च ॥ ४३ ॥ मन्त्रस्याहंति रश्मिप्रतिपात्रमुपेयते ॥ मन्त्रयाह्यपिता वंत्वे च
 क्षुण्णशक्तीति च ॥ ४४ ॥ शुभ्रकोमुसकृपाणि मजहस्ताकृतीनि च ॥ अपयेद्वि
 श्वदेस्तृताकाले तत्रैव सादयेत् ॥ ४५ ॥ कोयायुर्नक्तित्याह तत्र यदि सोमयिका र
 ता ॥ लुब्धो मसो मस्य त्वेव त्वेवापि सादयेत् ॥ ४६ ॥ एतस्मिन्नेव काले च तस्मि
 न्नेव खरे सती ॥ सादयेद्गोणकलशसदृशं वा रणेद्रव ॥ ४७ ॥ अथ वा कलश
 कादृतमग्निद्रमदाकृज ॥ परिमंडलकंपात्रं स तं भित्तिभिर्धायते ॥ ४८ ॥ यद्वत्
 यमयं पात्रं स तं छिद्रं च चर्तुळं ॥ स तस्याभिधेयं स्याद्वा वरे तं भिरुपणात्
 ॥ ४९ ॥ गोबालमहितं पात्रं श्येत पुष्टं समुद्रयं ॥ परिप्लुगसादनाद्य
 पांशुयांतं च सर्वं वत् ॥ ५० ॥ पशुस्येव धिर्कर्म एकादशिति मार्गतः ॥

तथापि मुख्यार्थं हि ज्ञात्रं किंचिदुच्यते ॥ ५१ ॥ सर्वनीयपशुपात्रप्रयोगावसूरे
 मुदे ॥ प्रत्येकं साद्यान्येतानि त्रयोविंशति संख्यया ॥ ५२ ॥ कृतानि सर्ववनीहा निप्र
 तिजाति एय कथं कु ॥ कुन्यः पशुर्धनं शोनावर्हिषो युगजानि च ॥ ५३ ॥ द्विभ्रल
 कश्चलश्च वपात्रयणहंतवः ॥ जग्नीषोधीयश्चलं न हृत् ॥ लाभ्यते तसमा ॥ ५४ ॥
 स्वर्गो वसिष्ठे तस्मै साद्याद्विंशति स्तिरु ॥ द्रविंशति स्वेत्यश्वः साद्याद्विंश
 तितिरु ॥ ५५ ॥ कुन्यादयश्च सर्वे पिस्वस्वस्वै कश्चिंशतिः ॥ सर्वेषामेक एव स्या
 त्वरुग्मिणे क एव धीः ॥ ५६ ॥ पात्रे एव न्यातिरायौ हि साद्यानि प्राकृतानि य ॥ पत्र
 स्य कर्तृणा युतमनः न मुद्रति क ॥ ५७ ॥ कृतो यजुर्वेदे नेव सप्तुष्टे वपपद्यते ॥ ताम ॥

3

॥५॥

हविर्हृतमपद्यादा रायः प्रापयेदिति ॥ ५८ ॥ प्राकृतं प्रतिपद्येत कर्म प्रागंश्च दान्यतः ॥
 कृतारुवेश्च दान्यो याजयेदिति कृपितौ ॥ ५९ ॥ अथो नेदस्यावर्त्तं च निष्ठादि प्रति
 पद्यते ॥ ऐशानि प्रादुपयं तं कश्चिहस्तं विधीयते ॥ ६० ॥ उपयामगही नोसि न पदं त्य
 तिय च निः ॥ पंचापरा नति न्याया मा कृतौ द्विंशति संतः ॥ ६१ ॥ अथः सर्वेषां पमा म्यु
 द्यो पश्चादुपयासकौ ॥ यथा पादगही त्येय ते यो निश्चिति सादयेत् ॥ ६२ ॥ तीन यो नि
 मयोः कुर्वन्नुपयामं विनिर्वहेत् ॥ एष ते यो निश्चिति सादना र्थं द्वयो रपि ॥ ६३ ॥ न
 कृतौ तौ स्तयो मंत्रानि रपेक्षानि धानतः ॥ येन हारति मंत्रांतमग कृतमीति नि
 श्चिंतौ ॥ ६४ ॥ रसेति मंत्रांतः स्यादुत्तममीति सदृशौ ॥ सोर्यति मंत्रांत प्र न तितु
 ल्ये मा क्रवसादनात् ॥ ६५ ॥ ततः षोडशिनं सस्य मा ही त्यो साद्य सर्ववनीहा यस्या

अजातदसादि कृत्स्नमभिमतं वा ६६॥ सोमग्रह इति याज्ञिकधर्मपुराणं परं गतं। अथाविच्छेपे
 वसादि गृह्णन्ति तदुदाहर्यते ६७॥ सोमग्रह गृहीत्याथ दशानिः पश्चिमं च वा एषते यो
 निः प्रजापतयेवेति सादयेत् ६८॥ यस्मान्न त्रैवदित्यादि कुर्यात्तोऽग्निनीकहा तत्रैव राक्ष
 स्त्राते तु प्रजापतिपदं दद्यात् ६९॥ कलौ युगे तु यज्ञे सुखा ते वै गतिके चेतः। केचिन्मन्त्रं
 वक्ष्यामि यो गिरहं विधाय ७०॥ पयोमहाः पयोधनीयदिवा सोमधर्मकाः। अष्टवीर्य
 द्विवा तस्माद्यो वदुर्न विधानकाः ७१॥ पयोमहाया प्रतिप्रस्तुतु र्दिद्यते पुनातुते पश्चि
 म्नुनामिति वा सा त्रयैरपि ७२॥ बालमये पयिते हि पयःश्रीनीय पावयेत्। तस्य पय
 सोधस्तात्तादण्यं मतं दद्यात् ७३॥ यद्येदं चेत्तातं तस्मिन् यथापि यो बालतः। तदिह
 त्रेधा वयेत्सीदं दृष्ट्वा कान्ते देवनेः ७४॥ अपरस्मिन् गुरे स्थाता गृहीत्य यथागमः।
 उर्ध्वपात्रादशनं न एभयं न ददे चनः ७५॥ कुपिदं गतं तु दुःखं सोमयागमनं त

रासः ॥

॥ ६६ ॥

रं प्रजापतय इत्येतं गृहीत्यान्येन पाततः ७६॥ एषते यो निः प्रजापतये वेति सादयेत्। स अ
 नुमं शान्ते चिदभीकुर्येति नापरे ७७॥ भवेत्सोमधिकारत्वे सर्वमेतत्समेतकं। तस्मात्प्रयो
 विकारत्वे एव त्वेति विधीयते ७८॥ पयोविकारपक्षेऽप्युः पयोमन्त्रे च केन च। कुपिदं गतं
 यमन्त्रः सर्वपक्षेऽपि विद्यते ७९॥ एवं सोमग्रहीत् सीदं त्रेधा स गृह्णन्त्यादितो। सोमग्रहः
 पुरोहते उपश्चादक्षं पयोमहः। पुनः सोमं पुनः शीदं पुनः सोमं पुनः पयः। सर्वे ध
 र्मुक्ता गृह्णन्ति जयन्त्या इतरे पुनः ८०॥ एवं यथासतो धर्मुर्गृहीतः प्रयमायिव
 यो वत्सपदेशावसिः प्रत्येकं हविषोर्द्वयोः ८१॥ पयोमहर्णीये धर्मः। सोममन्त्रे
 रूपिताः। तथा ते घृतुरादधात्सकीनपविरोधिनः। दृष्ट्वा धाम शीदं मतीत्यादि पात
 तं प्रतिपद्यते। तदानीमन्यथा दज्वातथारसं नक्तं चिन्वा ८२॥ परिवीरं सीत्यु
 नं दसनाया परिचयेत्। एतदेवाग्नीषोमीयपदि व्याप्तिरुते गतिः ८३॥ इह
 नीनयमादशापदि व्यापणमिदं ति। दिवः स न वस्तु त्वाग्नीषोमीयम्वरुणं सह

[illegible]

राम-॥

॥८॥

गृहीत्या स्वतः मन्त्रेन स्वरूपमाग्रहशस्त्रको अङ्गत्वात्ता न्यापयन् श्राद्धं त्वाग्रहतीत्यनयादि सा
॥११३॥ शस्त्रेण न्येतसहितं स्वरूपमङ्गं ततो नयेत् अङ्गत्वात्तपिताभ्यां च पशुमनु ततो नयेत्
॥११४॥ अङ्गत्वात्पशुहृतीत्येषां तादावर्तयेत्पशोः अन्वये स च भिदं कर्त्तव्यं तत्र भित्ति यम
बुवन ॥११५॥ किं नु शस्त्रेण सहितं मन्त्रं द्वापुनः पुनः तैने स्वधिति ना चापि पशु नये
जन त्रयः ॥११६॥ तत्र श्मिन्ने स्वधिति भित्ति द्यापाच्य होमतः प्रजानंतः पट्टिकीत्यादा
वृक्षाः पूर्वति स्वरूपिताः ॥११७॥ तेषां याच्य भिदं देयास्ता न्तरादिति चोक्तं तः बध्यमाना
भित्तु हेतु तत्र होमः प्रसोचते ॥११८॥ पशु च माना मदेत हूयते देवतीरिति पशु श्राद्धं
सादित्वं कर्म यत् तदद्विष्टेन प्रत्यं च पशु भित्ति यमन्त्रके ॥११९॥ एकैकं स्थपशौ कुर्यात्
नायादं अग्रापुनः श्रयणीभ्यां न वेत्स्य भ्यां भिदं पशोः पशोः ॥१२०॥ अन्वये स वै भि
दं कर्त्तव्यं तत्र भित्ति यमबुवनः श्मिन्ने तस्त्रपक्षे पावयेत्पशु नवति च ॥१२१॥ अयादं न स्व

धाद्ययी मुच्यस्यैव पशोर्नवेनः आहति पशोश्चैतलानो नियति पांति ॥ १२२ ॥ आ
 श्रवणं तथा प्रत्याश्रवणं स्य किं यापि वा मुपप्रेषा मुपप्रेषा बुभुक्षस्य हस्तथा ॥ १२३ ॥
 शमित्रस्य निधाने च नाना प्राण जपदि च उवध्यगो हस्ते न ते भित्ते ताति स रुत स रुत
 ॥ १२४ ॥ बहु त्वमधि मुपप्रेष्य हनीय यथार्थतः ॥ नाना प्राण जप कार्य दुहः पशुभि
 रित्ययं ॥ १२५ ॥ तत्रैवान्तर्तः कार्यं देवानामपि यदिति ॥ तत्रैव गोपक एव भयो रज
 यो रपि ॥ १२६ ॥ एकैकं प्रक्षिपेद् नैतस्य तस्य पशो रपः ॥ अमरि के एतस्य पशु ते त
 रु र्वेक ॥ १२७ ॥ तत्रैवा सर्व पशु र्वि हि सायाः प्रेम मी रयेत् ॥ पशु क्रमेण शमिता स्ते
 स्ति बहि विजा रयेत् ॥ १२८ ॥ यावत्पशु चिकित्सायाः शमिता रोमहा वलाः ॥ एकस्मि
 न्नवे र्वेका मी हृत्या तस्ये तदे मताः ॥ १२९ ॥ ते सर्वे युगपत्सया सा रये नि पशु र्व
 यकुः स्वि र्वि हादि तु न वेवु च न ह न मी रितं ॥ १३० ॥ विदस्वित् रु हि ती यमि ते त्यपि

राम-

॥२॥

तृतीयकां मण्डवेत न्नियधे दितीया होत रित्यथ ॥ १३१ ॥ तृतीय इदं यत्पशु चतुर्थस्त
 यो न वेत् ॥ आशनामरुति तं यकुले स्मि नैक एव हि ॥ १३२ ॥ नाना प्राण जप कार्य दुहः
 एवोक्त मी रितः ॥ इदं स्य त्वत्र तो हस्या त्पशा वेक च शरति ॥ १३३ ॥ द्वयो र्वेया मि त्प
 रु वधं ॥ तदुत्तरतो वा सनादि मि ना नि व कुपश्चा र्क ता नि चेत् ॥ १३४ ॥ पशु यद्व नि
 मे ह धं स म सा ध पद र्वेय ॥ शकु कु रते इ त्येत दुह एव यथा यत्नः ॥ १३५ ॥ तदयो पशो
 नि र्मिते र्वे कु ला रु त्त व यो च्यते ॥ उर्ध्वं दुपु सा इत्येत नि छं तं ति छ ने ति च ॥ १३६ ॥ द्वयो
 र्वे कु पु या जा ते नि मि ते ए य र्व ह्यते ॥ क्रमे नि ष ले ने क सि ॥ क्रमे णो थाप नं भ वेत् ॥
 ॥ १३७ ॥ पशु वो मा मुष रु पं तो रो वा प पु रा पा ते ॥ इत्यरे न स रु का यो हो मः स श व
 सं रु के ॥ १३८ ॥ व एण श्व पण का छा नो स है व स ह रा श्व या ॥ नि ह स पि ति म त्रै ए
 न त्रै ए त प तं भ वेत् ॥ १३९ ॥ पाशे न्यः पशु नि त्प हः पशु त्त त्रै ए ला व तः ॥ अ न्ते

नदितः पाशमाहृत्य प्रतिमुच्यते ॥ १४१ ॥ एतैः कान्तु मादिष्य पञ्चशोभले निधाय तं
 तत्रै लोदस्ये सुव्यस्ये वैजयन्त्या ॥ १४० ॥ पत्न्यु हीनय नारं न प्राकृतं प्रतिपद्यते ॥ शु
 द्धाभ्युजा इत्येतं शमिद्रुति नावयेत् ॥ १४१ ॥ आयाय नाधि शोचति चिं वेसा शीत
 दे जलं ॥ वक्तु आयाय तामि ल्याद्य शोषो पदसि च्यते ॥ १४२ ॥ शयस्वेतां मा मादि
 सीदित्स्वहः क्लीपशुद्धये ॥ बहिर्गन्ते पुनर्ये पुनः ॥ यस्मिन्निह विडुपि न ॥ १४३ ॥ पथो
 देवतम् ॥ इत वपोक्तं तन्मा चरेत् ॥ वपोहरेण मेतेन प्रतिपञ्चमिधीयते ॥ १४४ ॥
 पुन्यस्यैव पिपद्यते ॥ शक्तिनामुख्य एव तत् ॥ पञ्चतसा एतं तद्ग्राह्यं कृषिदेवमता
 श्रयता ॥ १४५ ॥ तत्र प्रत्यहमि ल्यादि वपासंसादना व ॥ ॥ पुन्ये अपण्यो सर्वा वा
 युगपत्संस्पृशेत्यति ॥ १४६ ॥ वायो वीहीति वाहत्यादयस्त्व बहिरुपोहति ॥ ये वज्रा
 त्यानः पशुपु प्रविष्टा योचितस्त्रि दे ॥ १४७ ॥ आत्म च तो घत वतो देवा नाहृतयि राम ॥

॥ १४० ॥

दत्ता ॥ पदान्येवं दशान्तु वदनां सादनं न वेत् ॥ १४८ ॥ प्रयुतादेषां स्त्री चेत ह वने त
 तथा एथ कुं सभाभि स र्जनं कार्यं यावत्सं न वतं वतः ॥ १४९ ॥ वपा मयि श्रयता नि
 चै वन्तु हो विधीयते ॥ तत्रै स्मृता दप नदि प्राग्गपानां प्रचोदते ॥ १५० ॥ तत्रै ता वा नि
 शोषो मिकश्चिद्विनि रूयते ॥ त्रयोविंशति सख्या नां वपा तान्निशोषतः ॥ १५१ ॥
 कुर्यात्प्रयाज शोषेण वपा तान्निधाय ॥ पदिवर्ण्य कु तसर्वे पंचरात्र जपस्ततः ॥
 १५२ ॥ पत्न्यवपानो माहृत्य प्रचारी त्रयं विधीयते ॥ तत्रै ता वा विहीति वाहत्यादयस्त्व बहिरुपोहति ॥ ये वज्रा
 त्यानः पशुपु प्रविष्टा योचितस्त्रि दे ॥ १५३ ॥ आत्म च तो घत वतो देवा नाहृतयि राम ॥
 ह शम्भु न ॥ १५४ ॥ आरावन्तये द्वागस्य वपा या मेद सो न वेत् ॥ इद्राग्नी त्या द्वाग
 स्य वपा या इति की र्तयेत् ॥ १५५ ॥ इद्राय ह ले रित्यन्ये अमु र्मेष पदं विना ॥ मरु
 त्तो वरा या नु अया द्वा शो न विना तथा ॥ १५६ ॥ ततः सस्वत्ये म षो वपा या इ

तिनिर्दिशेतामस्वतेयमेषस्यवपापादत्युदीरयेत् ॥ १५७ ॥ प्रवचयिष्यामस्वत्ये
 पशुमालभ्यतेयदा। तदा मेष्टस्यमेष्टाश्च प्रचारस्तत्रमिच्छते ॥ १५८ ॥ वषासंम
 वरायस्तेप्रेक्षावीक्ष्यतस्ततः ॥ पुष्पंमेष्टेयस्व ॥ एषेकीश्वरेविलोपिका ॥ १५९ ॥
 स्यात्समस्वत्येनेष्टयोर्वपयित्वातिकीर्तितः ॥ एवामेषयोर्कीर्तनं वाच्यं विधिस्तु यः ॥
 योः ॥ १६० ॥ प्रजापतयेष्टागानां वषाणां मेदराभिमिति। तत्रं समदराणां च वषा
 नां च वषा मेदयेत् ॥ १६१ ॥ मेदः शोथवा न्नस्यो ब्रह्मवेदिमतांतरात् ॥ प्रजाप
 त्यप्रचारस्युपाश्च चैतथापिका ॥ १६२ ॥ वषाभिर्गृह्णदेवास्मिन्स्युक्तुयाहपा
 सां नायावयथादेवं नानामनुमंत्रणं ॥ १६३ ॥ मरस्य सानवे मंत्रे वाचनं
 आहमिन्नेषि। उत्तरं प्रविवक्ष्य च तत्रेण जुहुयात्ततः ॥ १६४ ॥ वषो ह्यरण

यः

राघः

॥ १९१ ॥

माहत्यासर्पिकायातिधारयेत् तत्रं स्याहोर्ध्वतमराभित्याया मर्जनांतकं ॥ १६५ ॥
 मारुतगच्छतेत्येवमहस्तं च विधीयते ॥ प्रमृश्य तोहयेक्षतत्र सादि प्रतिपद्यते ॥
 १६६ ॥ प्राग्नेन्द्रावेक्षणं तुल्यं चेदास्त्रे इकराचने ॥ षट्स्यतिमालोषे इष्टु तत्रेण
 वेक्षणं भवेत् ॥ १६७ ॥ नमंत्रेषु विचारोक्तपयधमिति चेदशः ॥ नोयं प्रकृति
 यस्तोम प्रतिग्राह्यमवेक्षते ॥ १६८ ॥ ततः षोडशः प्रजापत्येष्टपि च लुहस्त
 ॥ अष्टादशः सुतोमेष्टु तत्रेण वेक्षणं भवेत् ॥ १६९ ॥ तत्रपि यल्लोमंत्रे पयध
 मिति सर्ववत् ॥ अथ वेदानतिग्राह्यं सथा षोडशितं ॥ १७० ॥ प्रजापत्यम
 हुः स र्या म्निमह मवेक्षते ॥ तत्र पक्षे तु नैकोहो पयधमिति चेदशः ॥ १७१ ॥

पयांस्येते मवेहेते यदि सोमयिकारतः। विल्लेर्जुठरमित्यादि तुल्यानिः सप्त
 णांतकं १७२॥ श्री॥ प्रातः सवनं समाप्तं ॥ समाप्तं सवनं विदुः सवनं
 दितः। कलशो वर्तनं पश्चात् कुर्वीत प्रहारायिव १७३। सोमस्योपायहृदयं उप
 क्रम्यात्मनोदनात्। कतेतु प्रोक्तं प्रस्तातः सवनीयानि तीर्त्ति १७४। कुर्वाय भुज
 रोडाशा सवनीयहवीं षष्ठी। एकादशसमुद्दिश्य प्रादभ्यासे त्रयोषधौ १७५। प्रा
 णः पशुपुत्रोडाशा काजपयेन पादिकाः। सवनीयपयोक्तैव पुत्रोडाशां स्त्रिको
 १७६। हि मातुर्बहुधा देवमस्मानि राधाने पुत्रवीर्त्ति ॥ पाणिप्रशालनादित्या
 तत्र मापावसादनात् १७७। बाह्यं भर्जनं हनुन्यां कपालान्यागहेव वा पुत्रोडाशां ॥

॥७२॥

शकपालान्यां न वसन्तति कंगण १७८। तैवारत्ना नीत्रिपुर्णं रावमपि सादयेत्।
 शरावेन प्रयुयाद्विस्त्रोकात्र सादयेत् १७९। एकां यत्रिग्रहाणां त्रीन् न्यानि
 प्रहारायिव। पवित्रपात्राणां सर्वशास्त्रं च तत्त्वतः १८०। नानावीजविधयो
 सावाग्रयणेन कुर्यात्। सप्तवीजो जनीयो वरिष्ठात् त्रिं चिदुच्यते १८१।
 वानस्य लामार्तिकं कुरु इति दयाद्ययमिनी। अथ सत्यं तत्र लोमादाहवनी
 च शरायकः १८२। यद्वा नूहेन हवतीमादत्तैकेव लोमिह। शर्पितं यमाद
 ते वेधाय व इति स्फुटं १८३। ततः प्रत्युद्यमित्यादि तत्र मादश होमतः १८४।
 यं पयित्वे निक्षिप्य यथा देवतं नूहेतः १८५। वीहीन्यभुपुत्रोडाशां पंचकृत्य

निनिर्वपेत्। अथैव न्यस्मिन्प्रतिष्ठिष्यपवित्रेत्तन्निर्वपेत्। १८५। धानाः कर्त्तव्यं
विषोद्वयोदर्थं यवानिह। आद्यैश्चैव पुनर्ग्रीही न्यदिवाप्याथ निर्वपेत्। १८६॥
द्वितीये च यवानेव पुरोडाशार्थं निर्वपेत्। षष्ठ्यप्युपुरोडाशं कर्त्तुं प्रथमश्च
१८७। सबनीयविनिर्वाणः सवीचीही न्यनिर्वपेत्। यवायेतपुनस्तत्र जा
तिधान्यविनिर्वपेत्। १८८। निर्वपेत्तद्विशेषे न्यः सर्वे सर्वहविष्मिह। निर्वपेत्
र्षनेदं पुत्रवत वत जानयेत्। १८९। प्राजापत्येऽसर्वेषु पशुनामेषु लेपतः।
साधारणपुरोडाशकार्ये नैवात्र केचन। १९०। ब्राह्मण्यस्य स सदशशशय
मथ निर्वपेत्। यद्येतामिति मंत्रेण मुह्यिषादाय पाणिना। १९१। शरायेऽ

राम ।

112314

हिमाशेषतेन शरपेक्षितं यकं नीवारान्निर्वपेत् न ह हस्यति प हो ह नात् ॥ १२२ ॥
एवमपि जुषा तल्ली चतुर्थं निरुह निर्वपेत् ॥ अथ मेकोन पर्यायः पुनरेव विधास्यते ॥
॥ १२३ ॥ चतुर्थं नेरुपयि येनिरुसे वावपेत् त ह न् ॥ ततो द्वादशं पत्रेण तल्ली मंत्रे
णातान्यपि ॥ १२४ ॥ निर्वपेदिति सत्रार्थ एव सति कृतो भवेत् ॥ ततो द्वादशं प
त्रेण शरावेण निरुपयते ॥ १२५ ॥ तल्ली मनंतरं पंचशरावणिनि निर्वपेत् ॥
शरावो हवनी प्राप्य तासां यम न न ह्वा ॥ १२६ ॥ यथा कथं चित् स्यान्ना
यः कार्यः शरावनः ॥ किंतु सप्तशरावसां शरावणिनि बंधनं ॥ १२७ ॥ निःश
रावतो न्यासा निरुसमिह जायते ॥ तानि निर्वप्य भव्यस्थे स्तु वै व प्रकृता
विदा ॥ १२८ ॥ यद्वा शशिद्वयं कृत्वा यद्वा शशरावकं ॥ शशिक्षु वै यमं पत्रेण

निःशेषं नैव निर्वर्ण्यते ॥ २०० ॥ तत्तु पञ्च राशयस्तु कृत्वा राशयि निश्चिते नृपदे देवा नमिदुः
नः प्रतिपाद्यमिदं ॥ २०१ ॥ तदा देवैः तेषां वाच्यं विचारं स्वप्रापिषातु पसादनात् ॥ सादने
प्रोक्षणे कार्यं यथा देवता नृहतात् ॥ २०२ ॥ शुद्धया नमिद्ये तोत्रं सत्तया वृत्तिनात् ॥ व्याप
नैव निति प्रोक्ष्य कुर्वीही नृथ कथं ॥ २०३ ॥ वृत्तिप्रोक्षितं सत्तया देवप्रेषा यं
त्यहो ॥ अनेस्तत्तु रसीत्यां देवी गाने प्राह विष्णुः ॥ २०४ ॥ उक्ता ह विष्णुता वाच्यं विष्णु
हृतं ताः पञ्च ॥ वैष्णवादा सा नैवैषी र्वनिष्ठ निति चोहनात् ॥ २०५ ॥ आद्यं युक्तं एव
व प्रयेकमपवर्जयेत् ॥ तयोर्विशेषात् ॥ राशयि नमिदं नमः ॥ २०६ ॥ क्रमेणैव
तु पात्राणि स्थिते नृपदे निश्चिते ॥ साधारणं निपात्राणि पृथग्यथा नैव निश्चिते ॥ २०७ ॥
उपवेष्टव्यं यथा देवैः सर्वा र्थं स कदाचित् ॥ अतः पदं तु यत्कर्म वा कथयितुं विधानतः ॥ २०८ ॥ तत्तु

प्रकृष्टमिति जायता सर्वमेतत्समाचरेत् ॥ शाखापयिनाधानादिहृदयभरणाय ॥
 २०८ ॥ प्रतिपन्नं तु यावद्दित्तं तत्तु न नादिकं ॥ नीकाशणं विधातुं यथाशास्त्रं दत्ता
 वधि ॥ २०९ ॥ प्रेरणावकमेवासातं वृणावेष्टुं तदुक्तं ॥ तत्रेण वृष्टुं तेषां मतिद्वयं
 कृत्ति क्रिया ॥ २१० ॥ तथा प्रहृष्टं नादित्तरत्नं ॥ नयेत्स रुतः ॥ यावत्तद्विधितो ह्यय
 विनत्रेयवत्तदुक्तं ॥ २११ ॥ यामदेव तमन्वृष्टा हृष्टा नागद्वयं च शत्रुः ॥ ततः कृत्वा वि
 नायावदर्थं नैव वृणात् ॥ २१२ ॥ कृत्वा तत्रेण मन्वृष्टा दौ पितृवृद्धिं तदुक्तं ॥ यथादे
 वमन्वृष्टिणा निरवशेषतः ॥ २१३ ॥ यथादेव तमन्वृष्टतत्रैव यवत्तदुक्तं ॥ हृष्ट्या
 दानादिकं कर्म प्रकृतं प्रतिपद्यते ॥ २१४ ॥ सर्वे ये तेषु येऽङ्गा एकादशकपालाः ॥ ति
 वीपयन्ते तेनैव कपालोपदिष्टापयेत् ॥ २१५ ॥ कपालयोगात्संघायव्यवधायपथ

स्थधकृपा ना करं जयोरे क भर्जनार्थ कपाल के ॥ २१६ ॥ परिपाप स्थ पा कर्षि पर
 दधा नथा परं । ततः कपाल योगाद्वा बु पर ध्या कृ मे ए तु ॥ २१७ ॥ स्था ल्या क्षी रं सप्त
 स्र च ता दृक् स्पर्श भि म च । सा क्षी रा उप धा त व्या धू वो सी च व मू ह तः ॥ २१८ ॥ रा
 वि हो हा धा रि धा ना हो स्फु ट म रि तः । अं ग रा ध्य ह नं कृ त्वा म ह ती र प्य भि श्र ये त
 ॥ २१९ ॥ उ भ या ए पि पि हा नि पा त्र यो क भ यो क्ति मा त् । ना ना ग ह पि वे क्ति म् स व य
 दे व मो ह ना त् ॥ २२० ॥ उ त्पु ना त्वा दि तो व्री हि पि हा नि य त उ त्पु ना त् । व्री ही न्य वा ना पि
 हा नि त तो ती वा र त उ त्पु ना त् ॥ २२१ ॥ स म्पा पो अ दि रि त्ये नै न प ल्ये व म र व स्य च ।
 तेषां च तु स्मिं षे कै के प्र ति पा त्र वि धी य ते ॥ २२२ ॥ व्री हि पि हा म यो प उ पं च त्वा त् ॥ २२३ ॥
 न त्त तः । या ये ते ध्य त्वा द्या य त्वा म धा त तः ॥ २२४ ॥ आ हृ त्वा नि च शो पि उ य

रा ॥

११२५॥

था दे व त म ह तः । अं ग रा पो ह नं कृ त्वा कृ मे ए व र्त्त ये द ध्या ॥ २२५ ॥ प थ ना द्या च त्वा
 मा तं पु रो अ शो छ धा च रे त् । स वं धं त रि तं च । अ हं त र्त्त च द ध्या ॥ २२५ ॥ ग ती ए त वे रि
 रे र्वा त्वा ध त्वा पे नि धि च ति । स्था हा ना दि ह्वा ना मे हि त म्मा भि ग र्थ तो रि व त्वा ॥ २२६ ॥
 प्रा शि च त्र स ए स्यै व सं मा गे चो ह्म रि तः । आ र ग्ना ना दि क यि ह्म रि त्वा तं च उ
 य ते ॥ २२७ ॥ अं ग रा पो ह ना दी नि प्र ति प द्यो त र्त्त व न् । अ न र्थ तु स क र्त्त व्यं प्र त्ये क
 प्रा ग लं कृ ते ॥ २२८ ॥ यि श्वा सा धा र्णा किं चि दु क्त स्यै व स मा च रे त् । स्र पो यो नि षो वि
 ना ते ये वं धा ना सु चो य ते ॥ २२९ ॥ प्रा रु त् चै द्र सं पा धा न् स्त्री मे व नि धा र्णा
 सा र च तं त था वो ह स्यै चै पा न सा द ये त् ॥ २३० ॥ प्र ता तौ नि द धा त्वा त्वा च ये

त्रैलोक्यसुखितं ऐशानं मातुलानुदेतां नृणां भित्तिस्तु शोचः ॥ २२१ ॥ अशेषं हिरा
 सभमेयं यज्ञ इति स्तु शोचः यथार्थं महताद्यो नः कनीय इति नृणां ॥ २२२ ॥ मातु
 लं चैवं संवत्सरे के भित्तिस्तु शोचः न मातुलपंचो नेति ह्यभ्यासः ॥ २२३ ॥ यथा
 शोचः ॥ २२४ ॥ उक्तं मातुलानां सभौ ते तेहानी न तौ स्तु शोचः कृते सभानि मशो नेपं
 चोत्तमि कीर्तता ॥ २२५ ॥ हिराकुनि प्रभृति पयादं प्रतिपद्यते ॥ हविर्भिः प्रचरे
 लेचिकु मातुलं एकापरे ॥ २२६ ॥ सख्यति पुत्री उता सख्यते शेषिकु मन्त्रो ॥ ना
 रिह भवे विद्यते इति स्तु शोचः कौशलो ॥ २२७ ॥ तत उनीयमाने मय इत्यदि प्रक
 तापि यादिवं गते सुवर्ति हि रणको इरुणा वधिः ॥ २२८ ॥ इति स्तु शोचः अथ

रागः

॥ २२९ ॥

तदित्यनाहृत्य यदुपादौ दको युगपत्तापयेत्ता श्वमंते वाजीन शोचता ॥ २२९ ॥
 अथात्रादित्याश्वातां लेलाटानि च शोचयेत् ॥ यादुर्वी ज्येति मन्त्रेण पुनः किंचि
 जाहिनः ॥ २३० ॥ मन्त्रोपावर्तते तत्र प्रत्येकं सकृदेव वा ॥ इति स्तु शोचः यथै
 हि वाहीति कथ्यते ॥ २३१ ॥ क्लीसन्त्या नथा न्येत्ता स्ये स्ये युजंति कोटशः ॥ एवं वि
 श्वेषु पुत्रेषु परयादयदक्षिणे ॥ २३२ ॥ नवप्रथमतो दयात्वेन तु तानि मात्रा नृणां अयु
 क्तानि यमदयादयता नीति के वनः ॥ २३३ ॥ अथोत्तमानां जनि कोटशः सी ॥ २३४ ॥
 अवीरपि या सासि गोशता नीति दया देता सुदक्षिणा ॥ २३५ ॥ स सदशः स सदशः
 प्रत्येकमिह संख्याया ॥ अथ कौशलो शता न्या हो युक्तानि शकटा निच ॥ २३६ ॥ स तु
 गदथादयो जनि श्वदक्षिणाः ॥ २३७ ॥ नो ततः संख्या प्रत्येकमिह सर्ववर्त ॥ २३८ ॥

दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद
 यथा २५०॥ दद्यात्सर्वमेवं त्रयुक्तं यथैव हि साक्षात् शेषमप्युच्यते न्योदयात् न्युक्तं तद

११७७

शिक्षणं ज्ञानं च यत्तेन २५२॥ तत्रैवादिष्टं एवासां वा जपेयं सकलं शी। को श हा
 दि रथा यथा सा न्धि धिंश्च विधा तपि २५३॥ सा यो वं राजा यद्वा ज । ज च कां म
 दिष्टा दी नां गुण इत्याहु पापमाना २५४॥ शताद्याभापराधा काना मसदशां द
 शा एते रशा गणः सर्वे गणैः सप्त निरूपिताः २५५॥ एवमसदशां वं ते स्मः सप्त र
 शा का गणः ॥ यद्युत्तरं पुद रसु गणः कश्चि ज स भवेत् २५६॥ सर्वे ते स क म
 ल्ये तु ल्ब ध म न्य स्य स रये त । ज नौ द श गुण न्यवेः सप्तभिः पात्रिका चिदुः ।
 २५७॥ सप्त वि भाग तो व पि द क्षिण नां गे दु बुं धाः ॥ द्वा द्वा यणी य ला दी य स
 त्रयो द्वि क्षिण न्यथा २५८॥ दा सी नि का र था नू स्या न भ्वा न न्या श्च एतः ॥ द
 शा प्रत्ये के ने ता नु द क्षिण स्ता द श सप्त च २५९॥ त सं ख्या नि स ह प्र णि ग यो

दद्यात्तानिचा प्राग्वेभ्यस्तु पृष्ठेभ्यो यद्वाससदशैवगः॥२६॥ यद्वा तकिंचित्स
 केकंदया दत्तदशैवगः॥ सर्वेभ्यो वपि समानाना एधेभ्यो यतोक्तवान्॥२६॥
 यद्वा नमानुत्तमेभ्यो मध्यमेभ्यस्तु मध्यमाश्च॥ जयन्तेभ्यो जयन्तांस्तु दद्यात्त
 विभागतोः॥२६॥ तेषु प्रावेरथं दद्याद्येन जिंघायति स्यात्॥ अजिघिंसा सोहृणार्ध
 मासदीमास्त तापि॥२६॥ वेधाचर्मसकृत्संच होत्रे यवमिषिच्यते॥ दद्याद्
 धर्मवेसर्वं दधानां वस्त्वपि॥२६॥ मधुहा लचसो वर्णं ब्रह्मणे संप्रयु
 त्ति॥ यद्वा मधुव्रतानां सन्धाने हेतुण्यकास्त्रे वा॥२६॥ आपस्तंबोक्तकाले
 वामधुहा लं प्रदापयेत्॥ ब्रह्मणे संप्रयुक्ता वासांसि दद्याद्वागतिस्तत्रतः॥२६॥

१९८१

अथ कात्यायनेनोक्तदक्षिणविधि रूच्यतेः गोवस्त्रादिना काशालं चतुर्णां संप्रयुक्तिः॥
 ॥२६॥ प्रत्येकं हि दद्यादग्निमसैव दशकानि च॥ हवर्त्तमिच्छकं चैव दद्यात्तसदशैव
 तु॥२६॥ हस्ति काशालं सानां चाग्ना-सदशैव कृत्यतः॥ बिलेपितानां दानं स्यात्॥ संख्येयं
 मिभजानिषु॥२६॥ येभ्यो यायांस्रजं पत्तेन स्यैतस्मै प्रयुक्तिः॥ तातापुदवसा नीयांस
 प्राक्षो वपिनां मतं॥२७॥ बोधायनमताद्दृष्टे दक्षिणविधि मन्वथा॥ तीक्ष्णाला सतथा
 भागवासांसि स्यं दना तथा॥२७॥ दुडुभी हस्तिनो दासी दुक्तानिः॥ कदाचि चागयोऽ
 तान्यधो दया स्येके दशसप्त च॥२७॥ वयसो वयसौ वपि दद्यात्तं यथविधि॥
 बौद्धलं च समारुषट्कर्म स्वपि दधितः॥२७॥ अर्धयत्नमयां सभ्युदेकादशवि
 धानि तु प्रत्येकं तानि दद्यानि वासांसि दशसप्त च॥२७॥ संख्येयं च गणनेषां संस्का

शिखिकं शतं गवांसहस्रमथवा दद्यादित्यपरं मतं ॥ २७५ ॥ लोकहितसूत्रे तौ श्रीकौ
 यथापाठ्यदायहं । दक्षिणद्वयतः संख्याविशेषकतया रजौ ॥ २७६ ॥ गोवृजविकं
 हस्तीमनुष्यं स्त्रीयतः शयः । गवसः स्त्रीदासमथवा वास्तुका निष्कमथोदतं ॥ २७७ ॥ अ
 थमसदशतेषु शतमसादिसंख्याया । अत उहं मसदशदक्षिणाविविधः स्मृतः ॥ २८
 ७८ ॥ पशुपक्षेषु कल्पेषु पक्षिकंचिदुपाश्रयेत् । ततोरूपेण योऽहमसदशदक्षिणतया
 तो ॥ २७९ ॥ प्रमर्षतेत्युत्तेजिते ये वसंतविधीयते । सतीनेत्यतः प्रांच उदावो वापि
 निक्षिपेत् ॥ २८० ॥ तेषां रसिणतः स्याद्यो यजुर्गुह्यो हि पोरयः । आग्नीध्रस्याप्रतः
 क्षित्यो शरं संधापकाशुको ॥ २८१ ॥ राजपुत्रः शरं पुंचेयवर्गो नित्यते ॥ २८२ ॥ त
 वगत्यापुनर्वाणमेवमेव विभुंचति ॥ २८३ ॥ उदुका तमहा वंगंगत्यागत्यापुनः क्षि

॥ २८३ ॥

११

पत्नी । एवं स सदशानुवृत्तस्येपमावर्तयेत् ॥ २८४ ॥ अतिमः सायको नुरुपतं पुत्रम
 हीतको । तस्मिन्मौदुबरीका छांत्तशालमनुपाहृता ॥ २८५ ॥ हिमलपयधिरप्येतत्पा
 दामाहं दतः सप्तः । तैकादेनैकिके सप्तः सिकावः । यो वाको नैके सिपेत् ॥ २८५ ॥
 राजपुत्रो नोपायत्वा तैवास्वयं वास्तेन । मया धीकृतिरुचं च कात्याने विनिश्चा
 यच ॥ २८६ ॥ तस्मिन्सदशानुचक्रमौदुबरं सिपेत् । कामिदधेतथा काछेचकंत
 मतिमुच्यते ॥ २८७ ॥ प्रादेशमावकाछेया बोधायननिबंधनान् । अरः संस्था मज्ज
 गस्त्यक्तु नैव सांक्षिनेयवेति ॥ २८८ ॥ प्रविमचेरनश्वकं यावतावत्तदार्थतः । अ
 म्मोदुबरे मप्येतत्तदृष्टा तमोदुयः ॥ २८९ ॥ अस्मादोहसाचक्रं हि बोधायननि
 धितः । उतस्यावेदिभो एकादुडभीरुः सप्तवा ॥ २९० ॥ बध्नातिशयवकावः । लोमा

हीयनिबंधनात्पित्तः कौशिल्येन तयः प्रमाणोऽर्थः प्रजेन ॥ २६५ ॥ अंकीयका
 विद्युनेन रथचक्रद्वयं स्पृशेत् ॥ इन्द्रायैत्यनुवे वैशाखादर्थं तीरुडुभीन ॥ २६६ ॥ दे
 वस्य त्वेव विद्युः शुभा जेषते नैव काष्ठं ॥ चक्रमासौ हतिः क्लृप्तमधु ॥ युक्तो प्रजेत
 २६७ ॥ देवस्य त्वेव विद्युः कंतं वृत्तं हेयं प्रिति संक्षिप्तं ॥ उक्तादर्थं यजुर्मुक्तं यजमानो धिरो
 हतिः ॥ २६८ ॥ आसौ हतिः स्थं स्वस्थं तस्मात् ॥ न स नोपि च ॥ स कृद्वाजिन इत्युक्ता नि
 प्रतेत्येव मंतका ॥ २६९ ॥ नैवार्थं प्राप्य ये ह्युपायं ॥ यजुर्मुक्तं यजि नौ ॥ सर्वान् यथापण
 चैव न तेषां नाभिकापुटः ॥ २७० ॥ वाजिनो वाजिनो ह्येते मंत्रे ॥ ते न पाहि च ॥ अ
 वाजिनीत्यथाधु ॥ इन्द्रायै वाजिनं ततः ॥ २७१ ॥ यजुर्मुक्तं तथा तस्मात् ॥ मातृह्यनि
 ममाकृतः ॥ अवाजिन्या तथैवास्वा ॥ नवीसीत्येव ता उच्यते ॥ २७२ ॥ वैश्यास्तस्मा
 उक्ता पावाहयतीत्येव कथं ॥ यजुर्मुक्तं स्यादुत्पात्ये एव गतः ॥ २७३ ॥
 वाजिनो वाजिनित्यारिः ॥ अत्र तस्मिन् हि ॥ अत्र तस्मिन् यतेषु ॥ यजुस्तस्मात् ॥ ततः

६

॥ २७३ ॥

प्रजाततो विद्युः ॥ २७० ॥ तव वाजिना जेतुं तत्रा ॥ अइत्येव मातृह्यनि ॥ अत्रिरेकाशं
 तिथापयत्येव पुत वतः ॥ २७१ ॥ अत्रिने वाचयेत् सर्वान् ॥ नृनि ॥ नु संस्मरन् ॥ काष्ठं
 पोटगं ॥ अत्रिने तेषां ॥ २७२ ॥ अत्रिने इव स्मरन् ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥
 कः ॥ अत्रिने त्रयते ॥ यजुर्मुक्तं ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥
 यथापण च ॥ आगते पुतुं ॥ गेपु ॥ आपा वाजिनं ततः ॥ २७३ ॥ सर्वं व ह्यपयेत् ॥ मंत्रि
 ॥ नैवार्थं कंच ॥ सर्वं व ॥ नाभिका म ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥
 यद्वयं ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥
 विमोचनाय होमा ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥
 मंत्रतः ॥ २७७ ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥ अत्रिने ॥

निरुहति जलपतिः ३०८। इतः पातकं तं ह म छा ले च म धु र्भितो आस
 श्वेदा जपे यस्या निरुह म ज धि धा वते ३०९। इति गस्तु कुरु यो जपे च र वैक
 दु तं विदुः ३१०। आ जि धा वते प श्वस्तु प रानो त कृत स्तदा ३११। त त्वि यु क्त नि
 त्त स र्वे इति उ त्त म ता न् ३१२। आ यो हा सि ए हो मा दि म हे इ त्त म यो व त ३१३।
 के व क्त पा कृतं क र्म त कं चि दि ह वै कृतं किं त त्रा णे न र इ ति नै वा र च त म
 नः ३१४। आ त्या ले त स्य नि र्भे प म धु छाल प्र रा न कं न तो ग क्ता नि मा हे इ
 स्तो त्रं यो पा क सो द्य पि ३१५। त त आ यः कृ ते स्तो त्रे स्तो त्री या स्त ता मु च ३१६।
 सु त्र स्येति पतिर्वस्त्रमधिधत्ते ३१७। अथ मयं ते प्रली जाय ए ह नित त्पति ३१८। सो क्त व ह ति रा म
 द र्भ म य प ट ३१९। अथ म व यं ते प्र ली जाय ए ह नित त्पति ३२०। सो क्त व ह ति रा म

सापली प्रतिजहते पतिर्वक्त्रं ३२१। इति त्रि मंत्र य ते स्या मी विः प ली प्रति प ति च ३२२।
 आ यि त्व मु नं च य ज मा न त्त तो ज पं त ३२३। ते वा ज प म वी या स्तु हो मा नि रा नु नं य
 ना वा ज ष्य प स य ष्ये ति जु हु या दा द रा हु ति ३२४। च श ह्वा ता नि स र्ग ति वि आ नी
 या य ज र ति तु ए त क ष्या इ ति ध्या ये दा यु र्य ज्जे न क ष्य ता ३२५। इत्या यै इ श मि य
 पं य ज मा नो धि रो ह ति नि र्भे णा स स हे श नि फ ल क ति यु ता न ३२६। अथ पा नि
 पा य ज स यं सु य दं वा दि कं य नुः स म ह प्र ज ये र्क त्का स्त्वा मी प ली म वे क्ष ते ३२७।
 उ षा न च य जेः प त्रेः दा र्घ्यं वे णु द टा न त ३२८। ब ध्या षु टा कृ ति वै श्या य द्वा ह मु नं
 र्ति ज ३२९। अ ध र्यु र आ य त्वे ति आ आं ह न्या दि हे श्व रं ३३०। अ स्ता द सि ए तो
 न्या र ता या य ति मी त्र त ३३१। वा जा य त्वे ति म त्रे ण प आ हो ता नि र्भे त्तो उ ज्ञा

तोत्ररतोवाजजिह्वायेत्वेतिताउचेनस्वामीतंतंनित्तरप्रतिभगिमुखोभवेत्
 इयंतर्तिमत्रेणरूपान्नाद्वरोहतिः॥२२५॥अत्रेणएषंपात्रीवेवसंचमोर्ध्वलो
 मकंआसीर्यतस्मिन्धुःशतपातेहृत्पयका॥२२६॥तत्प्रतिपदथस्यामीह
 रत्नेदृष्टिणंपदं।प्रतिप्रपयतेद्येनमूर्तमिहामंत्रतः॥२२७॥पुनरिहस्यदि
 यजुषसयंदध्यानुवर्मणि।तस्मादास्तामितादधिमसुरंनधिराहति॥२२८॥
 आसंदीरसिणायासःचक्षुःपदःसप्तचित्ताःआपसुरोहतःकुकीद्विदस्यमि
 मंत्रेण॥२२९॥अन्नावेवपुंसकंकाव्याम्यारण्याश्चतुर्दशतिलमाधायोहि
 यवापियंम्वणयोगेधुमाः॥२३०॥सप्तमाभ्यामिषीकाआरण्याजपरात
 थावेणुश्यामाकनीकाराजर्तिलाश्वगवीधुकाः॥२३१॥सर्कटपीनासुता
 चकुलथावपिकीर्तताः।एथकृत्वाह्यवागस्तःसर्वाःसंस्त्राययेन्नित्यः॥२३२॥

११

११२१

सुवेणोदुवदेणमित्रचयनोक्तविधानतः।मंत्रंश्वेवाजहोमास्तवाजश्वेसुरमा
 दिभिः॥२३३॥अजहोमाइतिध्यात्वाप्रतिमैत्राजुहोतिह।आम्यारण्याश्चकांतानि
 संमन्यमुकुमादिहकुलाकुलाथसंपातिपात्रेन्यमिन्नविचरति॥२३४॥एवंमैदिह
 तेष्वथुत्तमत्तचर्मणि॥२३५॥प्राचीनगीवसंस्तीर्णतस्मिन्नुत्तरलोमके।मह
 शंपाश्रुत्यासीतस्यशंतंवेदुत्तरा॥२३६॥तस्मात्पुरस्तादधुःप्रत्यक्षुर्य
 उपस्थितः।देवस्यत्वेतिसावित्रमनुदुत्यततःपरं॥२३७॥सदस्वत्येवाचोमकु
 र्यतेनेत्यनुकृत्यचाजतेस्वासांआज्येनोभिषिंचामीत्यभिधायच॥२३८॥मा
 हेंदेमुयेपातेचसंपातेनभिषिंचति।पुनर्धुधैवंकनीयंकितुकिंचिदिशिष्यते॥२३९॥
 मंत्रेणोद्विदंमेतद्वितीयमभिषेचत।बृहस्पतेस्तुलिमेतत्तृतीयमभिषेचनं॥२४०॥

देवस्य लोकादि सर्वं मुनयश्चातुर्दिशा ने। संपातांश्चैरमिहिस्यात्तादयेक्षपरास्तु
 स्वात् ॥ २४५ ॥ वस्ताजिताभिधि को वासं दीमधिरोहता। यजमानश्चोत्तानेन
 जगत्तायणकायकोत्तु ॥ २४६ ॥ स्योत्तादिके तु न्योपागतिग्राहो मतः। य
 स्मन्तेष्टति ग्राह्याणं रं प्राणमनुसवेतः ॥ २४७ ॥ होमानुसवेण बुद्ध्याने कैतव
 समापयेत्तु मुनराहित जाय न्य घस्म कुर्वीत लक्षणं ॥ २४८ ॥ सोयीति ग्राह्यं
 होमादि तु न्यमाद्यो यथा विग्रहात्। मध्यमे षष्ठ्य विग्रहात् अह्नो सामान्युप
 कृते ॥ २४९ ॥ पुरोडाश चरुस्त्रुति अ न्यत्र स्त्रुति तौ पुरा। तविदानी पुपस्थ
 यो वेद्यां प्राकृत मंत्रैः ॥ २५० ॥ स भगिभिर्मर्शत चापि कुर्वीत प्रकृतानि य। वा
 स्य न्यो विशो धोक्ति कस्मिन् प्रतिपद्यते ॥ २५१ ॥ इह स्य ति चतुर्थी त चरुचैव ततः

॥ २२ ॥

यदा उक्ता तु अहिवेषात् प्रेषयन्तु दीरयेत् ॥ २४८ ॥ तदा अहृतये च सोरुत्तु
 हति च। अहस्य तये च सोः प्रवेति प्रेषय पाठतः ॥ २४९ ॥ इह स्य तये च उक्ता अहस्य
 तियजति ग्राह्याने यवदयोः काये उ न पोरनुमवणा ॥ २५० ॥ तयोस्तु नाधिकस्त्रिष्टु
 क्दिदंतु समनवेत्ता प्राकृताः पंच पुरुषास्तैर्यतः उपाधि ॥ २५१ ॥ नक्षत्रेषु ततो मा
 त्रा सवेद्यान्ती अवर्तिनः प्रकृते ज्ञातव्या बुद्ध्या मोमेवा ज्ञातव्यं ततः ॥ २५२ ॥ तु
 ल्येततः पंच सर्वे कर्मणाः सर्पणावधिः। इति भाष्ये दिनं कर्म सव नीयं न कर्म
 तः ॥ २५३ ॥ देवेति सर्ववृद्धो मः कलशादूर्ध्वं नततः ॥ २५४ ॥ इति धीन स्यो मेदा रोसत
 स्येतदादिकं। कर्तव्यां प्राकृतं सर्वं पशुषु सव दोषतो ॥ २५५ ॥ ततो धिष्टु विहा
 रादि प्राकृतं प्रतिपद्यते। विष्टु त्वमिति मंत्रेण अभिमर्शं कृते ततः ॥ २५६ ॥ एष ह
 योपहत्यादि तत्र प्राग्भिर्ग्राह्यात्। अतः इति शमितर नोत्पन्नोत्पन्नः ॥ २५७ ॥

अतएव सात्त्विकं सतीति दृष्टव्यमपि। विभक्त्या विधायां होतृपुत्रं देवतोहनात् ॥ २५॥
 स्वतो गन्धवानेय दृष्टव्यमिति धारणा। स्वातोमल इत्येतत्तत्त्वस्य अनुभवः ॥ २५॥
 दृष्टव्य इत्यनर्हं नैवोदात्तयेत्यत्र। स्वतो विधायकं तु मातृहोतृत्वेत्यत्र ॥ २५॥
 आतृत्वादिनाः शोणो यत्तु पासादेवेत्यत्र ॥ २५॥ तन्नामिदं नैव कार्यं सर्वेषां प्रतिप
 त्तिः ॥ २६॥ चतस्रस्तृणैर्निर्मित इत्यदि प्रतिपद्यते। तन्नामिदं नैव कार्यं सर्वेषां प्रतिप
 त्तिः ॥ २६॥ तत्रैव नैव स्त्वगानि धातु एतन्नेदं सा। न हि दृष्टव्यमिति तत्र न वा न्य
 मिति धारयेत् ॥ २६॥ एतेष्वेव तथा मेहोति धारणा पसेवत्। अभिधा र एभिद्येव
 नैव तत्रावसरे नयेत् ॥ २६॥ अनुभूतिरिति चेत्तौ यो यो यो वपास्तिव। अत्र त्रिषु
 वसातु त्रादीषु च दृष्टव्यमिति ॥ २६॥ अत्र त्रैव वसा शेषे पात्रे च द्विषु त्रिषु च
 ति। यद्युतं हविर्ह्यापसा कथमथागतं ॥ २६॥ कुप्यानुभवः कार्यं वपाकथ

॥ २५॥

तन्नामिदं नैव स्त्वगानि धातु एतन्नेदं सा। न हि दृष्टव्यमिति तत्र न वा न्य
 मिति धारयेत् ॥ २६॥ एतेष्वेव तथा मेहोति धारणा पसेवत्। अभिधा र एभिद्येव
 नैव तत्रावसरे नयेत् ॥ २६॥ अनुभूतिरिति चेत्तौ यो यो यो वपास्तिव। अत्र त्रिषु
 वसातु त्रादीषु च दृष्टव्यमिति ॥ २६॥ अत्र त्रैव वसा शेषे पात्रे च द्विषु त्रिषु च
 ति। यद्युतं हविर्ह्यापसा कथमथागतं ॥ २६॥ कुप्यानुभवः कार्यं वपाकथ

चवसां समवलीपुतांतवेलेवसा होमंगलीयादेवतः स्मृतिः ३७३ तसस्मानवराणीया
 नृपि सार्धं निमज्जतः ॥ पश्चात्तसमदशा ना नृतेः प्रसह संशयो ॥ ३७३ ॥ देवत्रयत इत्युक्तं
 प्राण इतीह तु हविर्भिः प्रचरेत्सर्वे स्तवेणे चैकपांशु ॥ ३७४ ॥ प्रजापतये द्यामा नाहविषा
 मित्युक्तं ह कुयुता ॥ अतुश्चैवैवेति केमेलेव मुदीरयेत् ॥ ३७५ ॥ यद्----- इत्येव
 कीर्तयेद्दयोः ॥ अर्धं चोत्तेवसा रासदं शकुल्यातुतः ॥ ३७६ ॥ पर्यंतं यवसाने याते तद्वै
 वेति धिचिन्तिततः सर्वं दशां शेषः स्तवाहावादि शकुलीः ॥ ३७७ ॥ कृते चोदपस्थाने हवि
 हो मोवषट्पुतो ॥ तुल्यं नश्चिह्नो मादि स्मृतिः ३७८ ॥ माकस्य नवराणीया
 नृपवरा नाभियानि च ॥ प्रजापतिं चिह्नित्वा भूयास्तस्मिन् पालयेत् ॥ ३७९ ॥ सवनी
 या सादनादि प्रजापतम शेषतः ॥ तथा न्येत्तेत्येवमुक्ते तस्यैव ॥ ३८० ॥ तुल्य
 तुलीयमाने न्यः इत्याद्या षोडशीन् रातातः कोडस्तसाम्यं प्रचर्य प्रकृतो यथा ॥ ३८१ ॥

॥२५॥

प्रक्षालयंति च मसान् नृमसा ध्रुवयस्ततः ॥ उदप्रापयि चं तु शिस्त्या सत नृतो बिले ॥ ३८२ ॥
 सोमसा धवनीयस्तु तत्र सठं निषमिति ॥ उन्नेतः सवदा जने नृभयनिषां लिता ॥ ३८३ ॥
 दशाभिः कलशैश्च द्यातु जेति चैव भीरयेत् ॥ उभये होतृ च मसमुच्छिन्नं च मसान् निह
 ॥ ३८४ ॥ सार्धं नृहान्यताते ता नृवीं स्मा सोममुभयेत् ॥ उपाकरोति दृष्टयतस्तोत्रं
 प्रतिसमासतः ॥ ३८५ ॥ अलिणस्तोत्रनागरुक्रम प्राप्नो भवेदिहा सतस्य स्मृतमस्य
 जीशस्त्रप्रतिगिरि कृतो ॥ ३८६ ॥ उक्तं वाची दायले तु ॥ ५५ ॥ शास्त्राहुमंत्रां होतु
 श्वमसमधुर्धुश्च मसा ध्रुववत्त्वका ॥ ३८७ ॥ गुरुंति च मसा ध्रुवः सोममहा
 येकमिह मृत्विजः ॥ दक्षिणे तकरेणैकं ग्रहं सयोनचाप ॥ ३८८ ॥ एवमाददते हो हो
 हस्तान्पां केचिद्विजः ॥ नृपयोग्रहस्तृता वै भ्यास्त्वन्या न्ययोग्रहा ॥ ३८९ ॥

अथ यः स एव नृति प्राप्सो मस्य गहं जेत्वा। अपदे एते तदा वेदिगत्या तां दक्षिणे
 तवा ॥ २०५॥ तिष्ठदुदं शुभं यो धुर्यु रित रैश्च न सा चितैः। यि एव नृति च नृः ता प्रत्य
 नृः यो नृतिः ॥ २०५॥ तिग्मो यो यो हा सा मा जीनीय स्य दक्षिणे। देवो उदं शुभं स्वस्ति
 उदं श्वैः सर्वैः समन्वितः ॥ २०६॥ उक्तं शाय जसो माना भिरधुपुस्त गोवदेत्। वष
 दुते सो जगता नृति जो गह धारिणः ॥ २०७॥ इन्द्राधिपतये धिपतिरिति मंत्रेण मु
 क्ती। तत्रै इन्द्रा दृष्ट्या ने स्याप जायते च हूतं ॥ २०८॥ सर्वेषां गह होतृणां मंत्रो म
 र्ण निधत्ते। चमसाग्रहण स्तुती तदा नीतिव जु लवी ॥ २०९॥ तस्मिन् वषट्कारे
 जुहुयाच्चमसाग्रहणं। यो गह वषट्कारो वषट्की ॥ २१०॥ यो हूतः ॥ २१०॥ यो हूतः
 तिष्ठेत्तस्मै सोम होमवत्। पश्चिन्मृजे ध्या सता दिस्या मा जीनीय के तदा ॥ २११॥

॥ २११॥

मन्त्राग्निर्नृतिरिये पयसा चमसाग्रहणं। यि तदु मस इत्येवं तदा स मा भयतो ॥ २१२॥
 यो नृतीति यदा मसः संता मो न तदा भवेत्। कृद्धिभ्यो वा जमरु द्धिवि तत्र सा
 नपयस्य ॥ २१२॥ मन्त्रो यः दित तो न शनू भयत ते कृते सति। सता त्या जवहा
 तीया नृधिसोम मन्त्रा नृति ॥ २१३॥ तिग्मो यो नृति जः सर्वै नृधयति यथा
 धि। जगति भूतं मा डि तस्मै सोम होमवत् ॥ २१४॥ तत्रै रानवहा नीयः नृधि
 स जी नृयो ग्राहता दक्षिणस्यां वेदिश्रोण्यां तानि याज नृतं च तदा ॥ २१५॥
 यथैते ते नमश्चैण हूतः उदं उको जीण्यु तमे तु जुहुया द्यथा यत्नं चो
 हुता ॥ २१६॥ तस्मिन् वषट्कारे जुहुयाच्चमसाग्रहणं। यो गह वषट्कारो वषट्की ॥ २१७॥
 होत रमुदी रयेत् ॥ २१८॥ स पव हूतं वस्त्राणां हेमरा मा गति पुता स्तुतो तदा

उत्तरेण सन्ध्यामेव निरूपिता ॥५०॥ सन्ध्यावधर्यवेत्त्वमीदृयादगस्त्यस्त्रवतः।
सन्धाने चरुहोमास्त्राचरुहोमेति विद्यते। स्वरुसर्वो सहा राय उहो नो
॥२८॥ तत्रोहोति गच्छ। तत्रोहो धाव इत्येकः एष धर्मिणि वापरः ॥५१॥ स्वरुहो नो
दिके तुल्यं पत्नी संयाजितः पुत्रा। एकैकस्माच्च जायन्त्या भुवश्च भुवश्च
ति ॥५२॥ होमयोर्मध्यपोचापि पश्चदानी प्रभृणो। पके तु जायन्ती दाना
द्याश्च नो दाना सन्धी ॥५३॥ शुभं स्वरुहो चेतः प्रहः। सन्ध्या दानेन
यी। मार्जनो दित तस्तुल्यं पाथुर्कचापि ग्राहनात् ॥५४॥ अग्निं नसा
दिकै कर्त्तव्यं तममा प्रातराहुतः। पर्वण्येन तरे काया तदन्तरमेव वा ॥५५॥
सौत्रा मणी च कर्त्तव्या ठाका चरुकर्विका। तदन्तरमाभिसा कार्या मे
त्रावरुह्यपि ॥५६॥ वाजपेयस्य सार्थगीकृत्तनं तर्वेवथोपरि। सौत्रा

प्रणीन कुर्वाद्वा वाजपेयां गमेव वा ॥५०॥ ----- पीयस्यो मृनिहर्श
नात्। यावज्जीवं न कस्यपि कुर्यात्सत्यवरोहणी ॥५०८॥ एवं स----- द्राष्टव्य
एनिरूपितात्। इह स्थितिसवास्थिना गेनाथ यजेत वा। ततः कुर्वीत मा नै पुन
धर्मप्रत्यवरोहणी। वाजपेयां गच्छ। वा नो गच्छतो यवा कुरु ॥५१॥ इह स्थितिसवो
यहः प्रत्यक्षो नेपवा दत्तः। इह स्थितिसवो यो म्मा वै कारेण विधीयते ॥५२॥ गच्छात्
दुर्मना गेपु कर्त्तव्यं भस्म एव वा। यजेतानन्तरं पर्वण्येन तदन्तरमाभिसा ॥५३॥
जनन्तरवर्त्तव्यं तमा स मा सो यजेत वा। इह स्थितिसव स्थापिसंस्तौ चरुकर्वि
का ॥५४॥ सौत्रा मणी प्रयुज्येत यदि वा न प्रयुज्येत। स्नातकस्यापि सत्त्वं मि
यती चोदितं पुत्रा ॥५५॥ तद्वै तमुण कुरु वा धारणीयं सतः परं। अन्यानि स
जविज्ञानि यनिकुर्वीत पार्थिवाः ॥५६॥ कर्त्तुमर्हति तान्येषां होमाना

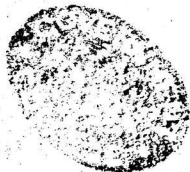
निरूपिणम् ॥ इति वादिह्यहमुक्तं कुलश्रीमत्कुमारयस्वामिसुरिह्यमुत्रिकाउ
मउतनात्तरमिश्रसोमयाजिकुतावापस्तवस्तत्रध्वितार्थकारिकासुपाज
पेयः समाप्तः ॥ अथ यच्चैसका मोमापुतोधा कामथापिवा ॥ इह स्थितिरवा स्यो न
यजेत ब्राह्मणः सुधीः ॥ ४२६ ॥ स्थापत्यायाभिधिवेद्यसोमेन युजते पिवा तेन स्का
राजेनेति प्राह कात्यायनो मुनिः ॥ ४२७ ॥ यथेयनिहोमसंस्तुनेह स्थितिरवा स्यो न
स्थितिरवा स्यो न विवृतस्वोमयुतेन च ॥ ४२८ ॥ अथ युजते यत्किंचिद्व्यादिनो ह स्माण
वना ॥ अथ यच्चैसका मोमस्यामित्येवं कल्प्यमीरयेत् ॥ ४२९ ॥ परिमजी भवेद्वीताविशु
क्लोभिर्मंदत्यति ॥ परिमंरयो यद्वृषे ते स पक्ष्मज्जी ॥ ४३० ॥ अतो विचरपिणा
क्षुक्षितले के वा नमिर्मंदः ॥ शोवे रजितयथा यीविशुक्ल इति मिर्मंदः ॥ ४३१ ॥ नात
तपितु तपिपिस्तु रतपिचा तदुक्तं विद के षीं च लोके सिद्धोक्तो नुवेत् ॥ ४३२ ॥

॥ ४३३ ॥

नयवत्वादि कालं मानिवत्वात्माश्रयाय तं विद्युदादि प्रपद्येत सोर्यपाच स्य सादनात् ॥ ४३३ ॥
सोर्यपाचित्रास्तीततेन स्का मोमथापिवा ॥ इह स्थितिरवा स्यो न सोर्यसधुर्मं के ॥
४३४ ॥ उरं से नरधिगाहवावेरी सारनादि ॥ अणुसमांते कर्म यो पुरुती सर्वस्तो मवत् ॥
४३५ ॥ सादने पित्तं वा एतं विदुः परं सौम्यः ॥ येषामस्तिनवायेषा एकादशितिव
वेत् ॥ ४३६ ॥ कथावयो रतः कार्ये यथा र्थ पात्रसादनी ॥ वाक्षं प्रसंगाद्युसास एकादश
नेष्टपि ॥ ४३७ ॥ बद्धत्वे यद्युतं यद्येतेषु र्दिव्यस्यते ॥ पवित्रीकरणा नि पाकं तानि प्र
पद्यते ॥ ४३८ ॥ सोर्यतिगाद्युपयंती कर्म निर्वृत्य रुक्ताः ॥ इह स्थिते सुपत्वेति सो
र्यतिगाद्युधर्मं के ॥ ४३९ ॥ बर्हस्यत्यमतिगाद्युगल्लीया तदतीतरी मंवे नार्थे पित्त
माता कर्मका यो इह स्थते ॥ ४४० ॥ होमादावेवं यो यो सोर्यशो इह स्थितः ॥ उक्था
हदिर्क उल्लसममाश्रित सादनात् ॥ ४४१ ॥ यथं परिचायेदाभ्यां रज्जुभ्यामहस्य
की ॥ बर्हस्यत्यसुपालेभ्य आनेत्यस्यपरी न वेत् ॥ ४४२ ॥ बर्हस्यत्यमतिगाद्युबो
स्यपथुं तथा ॥ उभये तात्र सीत्येते केचिन्तो मासिदरी तात् ॥ ४४३ ॥ अथ पाला जं न

विष्णुः

॥ ३१ ॥

॥ ३१ ॥

॥ ३१ ॥